

ging een veelbelovende toekomst. FOTO LEX VAN LIESHOUT, ANP

Zo zouden we met de herziening van het stelsel van rechtsbijstand ook de rechtbanken kunnen transformeren. Er doemen voor mij utopische beelden op van ‘Huizen van Recht en Vrede’, waar men aanvaardbare oplossingen kan vinden voor gerezen problemen en zo nodig een gezaghebbend oordeel. Precies wat de minister zoekt.

De term Huis van Recht & Vrede is een verwijzing naar het instituut ‘vrederechter’ uit de negentiende eeuw. Het roept ook minder associaties op met een ‘slachtbank’, waar men elkaar probeert klein te krijgen. Het biedt een hoopvol perspectief op een aanvaardbare oplossing en verwijst naar een toestand die iedereen in wezen wenst.

JAMES KENNEDY

Nieuwe wereld tekende zich al af tijdens presidentschap George Bush sr.

Een jaar dat zowel het einde als het begin van een tijdperk inluide: 1988. De wereld leek herboren te worden. De kwakkelende economie kwam weer tot bloei en de kou was grotendeels uit de Koude Oorlog – zowel de Sovjet-Unie als China leek zich in rap tempo te liberaliseren. En in dat jaar werd George Herbert Walker Bush gekozen tot president van de Verenigde Staten. Zijn behoedzame houding tijdens de machtswisseling in het Oostblok wordt vaak gezien als zijn grootste verdienste.

We kunnen 1988 – achteraf – ook zien als het begin van onze tijd, met alle verontrustende tekenen van dien. Door het verval van het communisme was het nationalisme toen al in opmars en in Algerije en andere landen zou het islamisme zich manifesteren als politieke beweging. 1988 was bovendien het warmste jaar ooit gemeten. Het liet vijf andere warmterecords, ook allemaal uit de jaren tachtig, achter zich. Wetenschappers hadden toen al een sterk vermoeden wat er aan de hand was. Bush sr. werd geconfronteerd met een nieuw soort politiek, die hij zich nooit eigen zou weten te maken.

Bush behoorde tot de traditionele elite, met wortels in New England. Hij ging naar de prestigieuze kostschool *Phillips Academy* en vervolgens tradietrouw naar *Yale*. Hij was lid van de *Episcopalian Church* (de Anglicaanse kerk in Amerika), een kerkgenootschap dat meer presidenten voortgebracht heeft dan elk ander kerkgenootschap. Hij leerde *noblesse oblige*; als geprivilegieerd man uit een gezegend geslacht was hij het, net als zijn vader, aan zijn stand verplicht zijn verantwoordelijkheid te nemen in de samenleving en de politiek. Daarom meldde hij zich in 1942 aan bij de strijdkrachten. Dit stond overigens een carrière in de zakenwereld niet in de weg. Door een oliebedrijf op

George Herbert Walker Bush kon en wilde zijn kiezers niet mobiliseren met ronkende taal

te richten werd hij in Texas miljonair. Eind jaren zestig ging hij de politiek in. Maar Bush was eerder bestuurder dan politicus. In Texas kwam hij niet verder dan twee ambtstermijnen in het Huis van Afgevaardigden en werd hij nooit tot de Amerikaanse Senaat gekozen. Hij kon en wilde kiezers niet mobiliseren met ronkende taal. Het leiden van een overheidsinstelling als de CIA paste hem beter. Net als de Republikeinse elite van het noordoosten voelde hij zich het meest thuis in het ideologische midden. Aandachttrekkende uitspraken en effectbejag werden door

hem gezien als gebrek aan zelfbeheersing. Hij hield ook niet van gemakkelijk antwoorden. Toen Reagan in 1980 pleitte voor belastingverlichting om de economie tot bloei te brengen, noemde hij dit *voodoo economics*. Moraal en godsdienst waren ankers in zijn leven, maar net als echte ankers moesten ze verborgen blijven.

In de veranderende wereld van de jaren tachtig en negentig kon deze houding op minder waardering rekenen. De Republikeinen verkozen een filmster boven hem als hun kandidaat, en pas na acht jaar Reagan werd hij hun aanvoerder voor het presidentschap. Tegenover de toenemende polarisatie in de Amerikaanse politiek stond hij machteloos. Hij liet toe dat racistische reclamespotjes werden ingezet tegen zijn Democratische tegenstander, Michael Dukakis. Zijn pogingen om populair over te komen: *‘Read my lips – no new taxes!’* zouden funest uitpakken toen hij de belastingen toch moest verhogen. Met de opkomst van de *Religious Right* wist hij oorspronkelijk ook geen raad. Ineens werd van hem verwacht dat hij zijn eigen religieuze overtuigingen onder woorden kon brengen, iets dat hij – in tegenstelling tot zijn *born-again* zoon George – niet goed wist te doen. Uiteindelijk zou hij de verkiezingsstrijd in 1992 verliezen in de slag met twee populisten: de excentrieke zakenman Ross Perot en de charismatische Bill Clinton, die het als arme zuidelijke jongen ver wist te schoppen.

Door zijn dood is volgens mij duidelijker geworden hoe we sinds zijn presidentschap in ander vaarwater zijn beland. Een bestuurlijke traditie die vanuit het centrum wil regeren, is vervangen door een andere politiek: gepolariseerd, uitbundig en op entertainment gericht. Deze nieuwe wereld tekende zich al af in Bush’s tijd, al kon geen van ons destijds geloven dat het allemaal nog erger zou worden.

De sjeu gaat eraf met het perfectionisme

Sjaak Toonen
oud-scheidsrechter te Bakkum

Onlangs werd het perfectionisme als ‘sluipmoordenaar in het onderwijs’ beschreven (*Trouw*, 21 november). Het perfectionisme beperkt zich niet tot het onderwijs. Ook het voetbal lijkt nu te zijn geslachtefferd. Met het besluit om de VAR (*video assistant referee*) al in de knock-outfase van de Champions League in te voeren, heeft de Uefa ‘de killer van het voetbal’ in huis gehaald. De VAR als de belichaming van het streven naar de perfecte arbitrage.

Hemeltje lief
Wat een illusie. Ook met de VAR blijven beslissingen subjectief en de tv-beelden, hoe vaak ook herhaald, selectief. En hemeltje lief: nog een paar referees erbij. Nu ‘op afstand’. Alsof er al niet genoeg arbiters op en rond het veld lopen: naast de scheids, twee grensrechters en

twee lijnrechters. En een onmisbare assistent op de middellijn, om de trainers in toom te houden, bij wissels het lichtbord te bedienen en de extra voetbalmijnen aan te geven. En nu mag de scheids zich met de VAR gaan verhouden. De wijze waarop hij dat doet, houdt het midden tussen een doventolk en een deelnemer aan ‘Hints’: met grootse en meeslepende gebaren duidt de volgzame man op artistieke wijze een rechthoek aan, sprint vervolgens naar de rand van het veld en bekijkt op een scherm de spelsituatie waarop de VAR hem gewezen heeft. En nog eens. En nog eens. Ondertussen

De scheids zit er weleens naast en dat hoort bij het spelletje

hijgt het perfectionisme in zijn nek. Maar wat nog belangrijker is dan de vermeende kwaliteitsverbetering van de arbitrale VAR-beslissing: de vaart is er uit en de sjeu is eraf. Het voetbalspel ligt dood, tot groot chagrijn van voetballiefhebbers thuis en op de tribune. En biedt de mogelijke opwinding of de scheids de beslissing al dan niet herroept voldoende compensatie?

Emoties
Nee Uefa: houd het simpel. Eén fluiters met twee grensrechters is meer dan zat. En heus: de scheids zit er weleens naast (weet ik als ex-scheidsrechter) en dat hoort bij het spelletje. En gun tot slot het publiek ook zijn emoties en het gescheld op de scheids (denk aan die prachtige performance van Herman van Veen als Utrechtse voetbalfanaat: ‘hij keurt hem af... de kut...’). Laten we die emotievolle taferelen op de tribune en die fantastische frustraties thuis-op-de-bank koesteren. Weg met het perfectionisme, weg met de VAR!

Marianne van Voorn

Door het vliegen hebben jonge mensen al een ecologische voetafdruk waar een 80-jarige een heel leven niet aan is toegekomen

Barend den Ouden

Ouariachi laat glashelder zien waar tegenstellingen vandaan komen: winst halen bij verliezers (lezersreacties)